

„WESELE” reż. Andrzej Wajda

Opracowanie: Patrycja Mucha

I. PODSTAWOWE TECHNIKI NAUCZANIA

STOPKLATKA	
Wskazówki dla nauczyciela	Pytania do uczniów
<p>Pokaż uczniom/uczennicom stopklatkę przedstawiającą tłum tańczących ludzi w ludowych strojach (40:15).</p>	<ul style="list-style-type: none">• W jakim planie zrealizowane jest ujęcie? Jak sądzicie, dlaczego?• Czy kamera uprzywilejowuje którąś postać w kadrze? <p>PODPOWIEDŹ: Ujęcie jest zrealizowane w planie średnim — ani większy, ani mniejszy plan nie byłby w stanie przekonująco oddać tłumowi i ścisłu panującego na weselu odbywającym się w wiejskiej chacie. Stąd kamera nie skupia się na żadnej postaci, ale na grupie tańczących gości.</p>
<p>Pokaż uczniom/uczennicom stopklatkę przedstawiającą trzy kobiety ubrane w ludowe stroje (49:37).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Jakie elementy znajdują się w kadrze?• Jak wykorzystane jest tu światło?• Kompozycja kadru jest statyczna czy dynamiczna?• Co przypomina Wam taka inscenizacja? <p>PODPOWIEDŹ: Kompozycja kadru jest statyczna: trzy kobiety stoją w jednym miejscu. Głównym źródłem światła jest tu lampa naftowa, która oświetla twarze postaci. W kadrze znajdują się też świece, meble (w tym łóżko i stolik), fotografia — całość przypomina scenkę rodzajową; podobne kompozycje często bywały uwieczniane na płótnach malarskich.</p>
<p>Pokaż uczniom/uczennicom stopklatkę przedstawiającą mężczyznę w czerwonej czapce (56:44).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kim jest ta postać?• Co zakłóca obraz? Dlaczego? <p>PODPOWIEDŹ: To Stańczyk z obrazu Jana Matejki. Obraz zakłócają niezidentyfikowane „mazy”, co powoduje, że nie mamy dostępu do całego wizerunku, coś „przeszkadza” nam w pełnym i dokładnym oglądzie.</p>
<p>Pokaż uczniom/uczennicom stopklatkę (1:09:05) przedstawiającą mężczyznę za oknem.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Czy postać widać wyraźnie czy niewyraźnie?• Czy postać jest oświetlona? Dlaczego tak/nie?• Gdzie spogląda mężczyzna?• Jaką postać historyczną przypomina? <p>PODPOWIEDŹ: Postać widać niewyraźnie, bo nie jest ona odpowiednio oświetlona — można do-</p>

	<p>mniemywać, że znajduje się w ciemnym miejscu i wyłania się z mroku. Mężczyzna spogląda wprost w kamerę, jakby wyzywając tego, kto jest po przeciwnej stronie. Postać przypomina Józefa Piłsudskiego, na co wskazuje zarówno podobieństwo twarzy i długie szare wąsy, jak i wysoki kołnierz, jaki Piłsudski zwykł nosić.</p>
DŹWIĘK I OBRAZ	
<p style="text-align: center;">Wskazówki dla nauczyciela</p> <p>Odtwórz czołówkę (0:40—2:34), nie wyświetlając obrazu, tylko dźwięk.</p> <p>Odtwórz czołówkę ponownie, wyświetlając ją tym razem z obrazem.</p>	<p style="text-align: center;">Pytania do uczniów</p> <ul style="list-style-type: none">• Jakie melodie można usłyszeć w tym fragmencie? Jakich dostarczając one informacje o filmie?• Jakie inne dźwięki poza muzyką słychać w filmie?• Czy dźwięk podpowiada nam, czy w scenie występują postaci?• Które z tych melodii są uniwersalne i powszechnie zrozumiane, a które są kodowane przede wszystkim dla polskiego odbiorcy/odbiorczyni? <p>PODPOWIEDŹ: Najpierw słychać marsz weselny Mendelssohna (powszechnie znany), następnie muzyka płynnie przechodzi w krakowiaka (który łatwiej zidentyfikować jest polskiemu odbiorcy/odbiorczyni). Dowiadujemy się, że właśnie odbył się ślub, najprawdopodobniej w Krakowie lub okolicach. W tle słychać również tętent koni i dźwięki kół, co oznacza przejazd z jednego punktu do drugiego. W dźwięku nie słychać dialogów, nie można więc nic powiedzieć o postaciach. Jakie znaczenia, które nie pojawiają się w ścieżce dźwiękowej filmu, pojawiają się w obrazie?</p> <ul style="list-style-type: none">• Czy po obejrzeniu fragmentu wiadomo, kto będzie głównym bohaterem/bohaterką filmu? <p>PODPOWIEDŹ: Film rozpoczynają ujęcia Panny Młodej i Pana Młodego, którzy pochodzą z różnych światów: widać, że Panna Młoda jest uwikłana w ludową tradycję; za Panem Młodym podąża sznur dziewcząt prosząc o podpisy w zeszytach — uzmysławia to jego pozycję lub świadczy o jego funkcjonowaniu jako obiekt podziwu. Następnie jednak widzimy inne postaci, przy czym żadnej kamera nie towarzyszy dłużej, choć przy każdej na chwilę się zatrzymuje — trudno jest określić, kto będzie głównym bohaterem,</p>

<p>Wyświetl scenę, w której pojawiają się chochoł i zjawy (53:30—1:02:05).</p>	<p>ale można wnioskować, że postaci, które zostały zaprezentowane, będą dla fabuły istotne.</p> <ul style="list-style-type: none">• Które postaci pojawiające się w tej scenie wydają się nierealne? Co na to wskazuje?• Jak długie są ujęcia przedstawiające te postaci?• Która postać nie ma ludzkiego ciała?• W jakich planach zrealizowane są ujęcia, w których postaci widzą zjawy? Spróbuj wyjaśnić dlaczego.• Co zakłóca przyglądanie się zjawom? <p>PODPOWIEDŹ: Nierealne wydają się postaci, które zdają się widzieć tylko niektórzy goście — zjawy odróżniają się wyrazistą paletą barw, w której są prezentowane: intensywna czerwień, wyłanianie się z mroku, przesywający, chłodny błękit. Jednocześnie bohaterowie filmu nie przenoszą się do świata mar, ale w tym samym czasie są na weselu i widzą alternatywne przestrzenie — te światy się ciągle przenikają.</p>
UJĘCIA	
<p style="text-align: center;">Wskazówki dla nauczyciela</p> <p>Wyświetl scenę przedstawiającą taniec Pana Młodego z Panną Młodą (18:48—19:51). PODPOWIEDŹ: Warto poprosić uczniów/uczennice o policzenie ujęć i cięć montażowych w scenie: niektóre z cięć są bardziej widoczne, a inne mniej, stąd różnica zdań będzie miała interesujący wydźwięk — można wtedy wskazać na „miękką” montażu, w ramach którego cięcia stają się przezroczyste dla odbiorcy/odbiorczynie. Jeśli zajdzie taka potrzeba, można scenę wyświetlić dwa razy.</p>	<p style="text-align: center;">Pytania do uczniów</p> <ul style="list-style-type: none">• Ile ujęć/cięć montażowych zawiera ta minutowa scena?• Czy ujęcia są statyczne, czy dynamiczne? Jak sądzicie, skąd taki wybór?• Gdzie znajduje się kamera?• Czy głośność muzyki zmienia się w trakcie sceny? Dlaczego tak/nie?• Które ujęcie najbardziej się wyróżnia? <p>PODPOWIEDŹ: Scena zawiera 9 cięć montażowych i 10 ujęć, na zmianę dłuższych i bardzo krótkich, co wywołuje uczucie gwałtowności. Ponadto ujęcia są same w sobie dynamiczne: kamera znajduje się wśród gości, w samym środku tańca, trzęsie się, zmienia pozycję — wszystko po to, by wprowadzić wrażenie bycia w samym środku zabawy. To próba oddania wewnętrznej energii wesela, ale też jego chaosu. Najbardziej wyróżnia się scena samego tańca Pana Młodego i Panny Młodej: postaci wirują, a kamera razem z nimi, wzmacniając intensywność sceny, wprowadzając w swoisty trans. Warto tu ponownie przypomnieć o frazie „ujęcie-przeciwujęcie”, która nie została tu wykorzystana: zamiast cięć montażowych zasto-</p>

Wyświetl fragment sceny finałowej
(1:40:23 –1:42:00).

Wyświetl cały film

PODPOWIEDŹ: Warto poprosić uczniów o zwrócenie uwagi na wielość inspiracji zawartych w filmie i poprosić o spisanie skojarzeń i odniesień do innych sztuk i dzieł tak, by po seansie stworzyć możliwie szeroki wachlarz nawiązań i pokazać intertekstualność filmu Wajdy. Będzie ona postawą do późniejszych ćwiczeń praktycznych.

PODPOWIEDŹ: W przypadku „Wesela” Wajdy warto jest nieco podsumować eklektyczną całość filmu, która przez swój metaforyczny charakter, dynamikę i wielość nawiązań może stanowić problem interpretacyjny.

PODPOWIEDŹ: W razie potrzeby wytłumaczyć pojęcie „intermedialności” (SJP PWN: intermedialny «łączy w sobie różne sposoby przekazywania informacji») i „intertekstualności” (SJP PWN: intertekstualny «dotyczący powiązań utworu literackiego z innymi dziełami literackimi»).

sowano szybki obrót kamery — rzadko w tak dynamicznej formie i w zbliżeniu wykorzystywany przez filmowców. Muzyka zostaje subtelnie wyciszona, by było słychać rozmawiające postaci.

- Co oznacza pierwsze ujęcie tej sceny?
- Jaka tonacja kolorystyczna dominuje w tym fragmencie? Dlaczego?
- Co oprócz śpiewu słychać w tle?
- Jaki nastój przywodzi na myśl śpiew?
- W jakim celu kamera wykonuje ruch panoramiczny?

PODPOWIEDŹ: W pierwszym ujęciu widać ręce wypuszczające z dłoni broń, jakby w geście kaptulacji. Dominuje mgła, biel i szarości, które komponują się z martwością przedstawionej natury, scenę dopełniają tajemnicze, niepokojące dźwięki natury (wiatr, szum wody, szelesty) rozbrzmiewające wśród drzew. Śpiew przywodzi na myśl widmową, posępną atmosferę, którą podkreśla panoramiczny ruch kamery, odjeżdżającej od grupy ludzi w stronę zimowych, bezlistnych drzew tylko po to, by do nich wrócić. Kamera, która wraca do punktu wyjścia może sugerować, że z tego świata i tej sytuacji nie można się wydostać, a także że pomimo pozornego ruchu — ciągle stoi ona w miejscu.

- Jaka jest podstawa literacka filmu Wajdy?
- Jakie elementy innych mediów i sztuk pojawiają się w filmie?
Czym jest adaptacja filmowa?

PODPOWIEDŹ: Wajda zekranizował słynną sztukę Stanisława Wyspiańskiego „Wesele”, decydując się zachować jej oryginalną literę (ośmioletniogłoskowiec). W filmie widać nie tylko inspiracje sztuką dramatyczną i kulturą Młodej Polski, lecz także malarstwem, poezją, sztukami teatralnymi, sztuką ludową i muzyką — dzięki temu „Wesele” nabiera intermedialnego charakteru. Film jest zatem nie tylko adaptacją filmową (SJP PWN: adaptacja «przystosowanie utworu literackiego do wystawienia na scenie lub do sfilmowania»), lecz także intermedialnym dziełem.

TRANSFORMACJE RODZAJOWE

Wskazówki dla nauczyciela

- Poproś uczniów i uczennice o stworzenie notatki prasowej z „Wesela” tak, jakby relacjonowali oni wydarzenie, w którym uczestniczyli. Do notatki należy wybrać kadr, który uczniowie/uczennice umieściliby jako jej ilustrację w gazecie.

Pytania do uczniów

- Które wątki i postaci znalazły się w tej notatce? Które zostały pominięte?
- Jaki ton ma sporządzona notatka?
- Jaki kadr wybrałeś/aś do zilustrowania notatki?

II. KLUCZOWE PYTANIA

PRACA KAMERY

- Kiedy kamera w filmie jest ustawiona w pozycji uczestnika, a kiedy obserwatora?
- W jaki sposób praca kamery subiektywizuje przeżycia bohaterów i bohaterek?

PODPowiedź: Kamera jest w samym środku wydarzeń weselnych: jest ustawiona bardzo blisko gości, by móc ich podsłuchać lub oddać energię z jaką tańczą. Gdy do chaty zostają przywołane zjawy, kamera staje się subiektywna i przedstawia wizję, jakie mają poszczególne postaci w kontakcie z widmami, (korzystając ze zbliżeń, głębi ostrości oraz frazy ujęcie-przeciwujęcie). Gdy wesele się kończy, kamera zaczyna obserwować gości oraz ich marazm. Ostatnie ujęcie filmu przedstawia grupę postaci tańczących przed chatą wokół chochoła — wtedy kamera już nie uczestniczy w tańcu, a stoi z dala od bohaterów i bohaterek.

KOLORYSTYKA

- Jaka jest dominująca tonacja kolorystyczna filmu? Jak zmienia się wraz z upływem czasu? Które sceny wyróżniają się pod tym względem?
- Jaki kolor najczęściej pojawia się w formie rekwizytów/kostiumów? Dlaczego?
- Porównaj otwarcie filmu i zamknięcie — jak różnią się one kolorystycznie?

PODPowiedź: W filmie dominują ciepłe, brunatne barwy wnętrza chaty, w której dzieje się akcja filmu — sugerują ciepło, rodzinność i radość. Czerwień obecna w scenografii i inscenizacji jest intensywna, żywa, koresponduje z energią tańca. Gdy w filmie pojawiają się zjawy, film zaczyna nabierać innych, hiperrealistycznych kolorów. Różnice są wyraźne, by odróżnić rzeczywistość wesela od równoległej rzeczywistości mar i fantazji, która ostatecznie dominuje w finale. Sceny tańca z chochołem pokazują utratę życia z początku filmu — tak przez postaci, coraz bardziej blade, jak i rzeczywistość, która staje się trupio biała.

POSTACI

- Czy można wskazać na jednego głównego bohatera filmu?
- Jakie grupy społeczne pojawiają się w filmie? Przez kogo są one reprezentowane? W jakie konflikty wchodzi postacie?
- Czy w „Weselu” można mówić o konkretnych typach postaci? Dlaczego tak/nie?
- Które postaci pochodzą z nadrealnego porządku?

PODPowiedź: „Wesele” nie ma jednego bohatera lub bohaterki — wiele postaci jest postawionych przez jakiś czas na pierwszym planie, choć punktem wyjścia dla „Wesela” jest ślub Pana Młodego i Panny Młodej, do których regularnie wraca narracja. Wiele postaci ma jednak wpływ na rozwój zdarzeń — reprezentują one różne typy ludzi: inteligenta, dziennikarza, poetę, gospodarza, Żyda, radczynię, księdza. Nie bez powodu pozbawieni są oni imion, a reprezentują raczej postawy i poglądy niż są pełnokrwistymi charakterami. Zasadniczą kwestią społeczną jest konflikt między inteligencją i chłopami, który sprawia, że kłójące się ze sobą grupy nie są w stanie zjednoczyć się we wspólnej sprawie. Uświadamiają to widzom/widzkom „osoby dramatu”, czyli chochoł i zjawy, które komentują zachowania i wybory postaci, ukazując im się jako wizje, tworząc alternatywną, metafizyczną rzeczywistość.

NARRACJA

- Czy w filmie występuje instancja narratora?
- Kto opowiada i reinterpretuje pochodzącą z dramatu Wyspiańskiego historię?

Powiedź: Z uwagi na rodzaj materiału źródłowego, którym jest dramat Wyspiańskiego, nie ma narratora tej opowieści — stąd uwaga widzów/widzek jest rozproszona i trudno uchwycić się jednego wątku.

Można postawić tezę, że dzięki adaptacji materiału w medium filmowym, osobą opowiadającą historię staje się reżyser, który podejmuje decyzje autorskie dotyczące jej przedstawienia.

MIEJSCE AKCJI

- Jakie jest główne miejsce akcji filmu? Spróbuj opisać je trzema słowami.
- W jakich scenach postaci opuszczają główne miejsce akcji? Dlaczego?
- Czy wygląd miejsca akcji zmienia się w trakcie filmu?

PODPOWIEDŹ: Głównym miejscem akcji filmu jest chłopska chata — miejsce o wielu pokojach i zakamarkach, w których mogą ukryć się lub porozmawiać goście. Chata w czasie wesela jest tłoczna i ciasna, tętni muzyką — pod wpływem zaproszenia Państwa Młodych zaczyna gościć zjawy, które tworzą w niej alternatywną rzeczywistość. Wraz z upływem czasu chata wyludnia się i wycisza — nie jest jednak spokojna, ale pełna niepokoju i ledwo żywych postaci. Tylko kilka scen dzieje się poza nią: jazda Jaśka z rogami przez okoliczne wsie oraz sam ślub na początku filmu — punkt wyjścia filmu (fabuły) oraz jego moment kulminacyjny.

MUZYKA I DŹWIĘK

- Jaką funkcję pełni ludowa muzyka weselna? W którym momencie przestaje grać i czy w ogóle?
- Kiedy w fabule filmu pojawia się bezpośrednio zwrot do muzyków? Co on oznacza?
- Skąd pochodzi śpiew chochoła i jaką pełni funkcję w filmie?

PODPOWIEDŹ: Filmowi od początku towarzyszy muzyka ludowa, która pojawia się w czołówce i nie przestaje grać — nawet, jeśli widz/widzka jej nie słyszy, to ma pewność, że wybrzmiewa ona za zamkniętymi drzwiami. Symbolicznym momentem filmu jest przymuszenie przez Czepca muzyków do dalszej gry — słysząc więc dalej brzmienie instrumentów, ale już „zmęczonych” i „bez życia”. Ciągła obecność muzyki przymusza bohaterów do ciągłej zabawy mimo zmęczenia i podobnie działa na widzów/widzki: wprowadza chaos, energię, oszołomienie ilością bodźców. Dla kontrastu druga część filmu jest spokojniejsza, a film kończy się ciszą przerywaną śpiewem chochoła, którzy wybrzmiewa wraz z dźwiękami niemal martwej natury. Komentuje on nieudaną mobilizację chłopów, ich niemożność do walki o Polskę, spowodowaną narastającymi konfliktami. Głos — jak sugeruje scena pojawienia się zjaw — pochodzi od słomianego chochoła, choć w finale wydaje się, jakby był głosem historii: nieokreślonym, głośnym, pojawiającym się znikąd.

MOTYWY

- Czym jest złoty róg i jaką pełni funkcję w filmie?
- Jakie wydarzenia/wątki/postaci z historii Polski są poruszone/przedstawione w filmie?
- Jaką rolę pełnią w filmie widma/zjawy? Kogo przypominają?
- Jak zinterpretowałibyscie finałową scenę chocholego tańca przedstawioną w filmie? Jak nakręcił ją Andrzej Wajda? Jaki ma ona wydźwięk?
- Inspiracje i nawiązania do jakich sztuk/artystów pojawiają się w „Weselu”? Wskaż konkretne sceny/ujęcia.

PODPOWIEDŹ: Złoty róg jest symbolem zaprzepaszczonej szansy. Można też nazwać go MacGufinem, czyli przedmiotem/miejscem/celem, który napędza akcję lub motywuje działania postaci - to nie tylko symbol, ale też chwyt narracyjny. Podobnie zjawy, które wywołują do działania i akcji, by pokazać głębokie podziały między grupami społecznymi na przełomie wieków, mimo sytuacji, która powinna łagodzić spory. Pojawiają się zatem w filmie elementy historii, o których pisał Wyspiański (w tym dosłowne przedstawienie Polski pod zaborami), ale też ahistoryczne postaci (jak widmo przypominające Piłsudskiego) lub elementy nowe w stosunku do dramatu (nucenie hymnu przez Wernyhorę).

W „Weselu” pojawiają się liczne odniesienia do malarstwa, w tym do Jana Matejki („Stańczyk”) czy Jacka Malczewskiego („Melancholia”), które nie tylko wprowadzają treści historyczne, ale też organizują koncepcję estetyczną filmu — niektóre ujęcia (jak np. rozmowa Panny Młodej z krewnymi) przypominają kompozycje malarskie. Z drugiej strony pojawiają się współcześni twórcy sztuki, którzy wyjątkowo oddziałują na widzów/widzki: głos chochoła to głos Czesława Niemena, który wnosi do filmu nie tylko głęboką interpretację, lecz także własną personę znaną z popkultury. Kolejną sztuką, której środki zostają wykorzystane

w filmie, jest teatr — film sugeruje akcję w czasie rzeczywistym, a także (dzięki przywróceniu izby tanecznej jako centrum wydarzeń) poczucie żywego uczestnictwa w spektaklu.

KOMPOZYCJA (*MISE EN SCÈNE*)

- Jak rekwizyty tworzą świat przedstawiony filmu? Które z nich odgrywają szczególną rolę?
- Jak zainscenizowane są sceny nawiedzania postaci przez widma? Co je odróżnia od rzeczywistości wesela?

PODPOWIEDŹ: Dzięki ludowemu wzornictwu, obfitości świec i obrazów, lampom naftowym, solidnym drewnianym meblom, grubej pościeli i tkanym kocom stworzono gęsty świat, nie tylko zaludniony z okazji wesela, ale też zamieszkanym przez ludzi o konkretnym pochodzeniu i statusie. Dzięki precyzyjnej inscenizacji świat przedstawiony filmu jest wiarygodny. Inaczej jest w przypadku odrealnionych scen wizji, w których przedstawione są się ścięte głowy, stosy złotych monet, pojawiający się znikąd żołnierze z bagnetami, dłonie skute kajdanami itp., które tworzą poczucie wyobcowania, ale też są intensywnymi doznaniem filmowymi. Podczas gdy sceny wesela łatwiej jest interpretować, sceny wizji wydają się abstrakcyjne i trudne do łatwego dekodowania.

MONTAŻ

- Które części filmu są bardziej dynamiczne, a które mniej? Dlaczego?
- Jakie możliwości daje montaż w medium filmowym, których nie daje w tym przypadku inscenizacja teatralna?

PODPOWIEDŹ: Pierwsza część filmu, przedstawiająca relacje między inteligentami i chłopami oraz między poszczególnymi osobami w czasie zabawy weselnej jest frenetyczna, trudna do uchwycenia — oddaje rzeczywistą atmosferę zatłoczonego miejsca. Składa się z wielu krótkich ujęć, często dynamicznych i „z ręki”. Od momentu wyjścia Racheli z wesela rozpoczyna się symboliczna część filmu, który po kulminacyjnej scenie spotkań ze zjawami zwalnia — zaczynają dominować plany ogólne zamiast zbliżeń, ujęcia się wydłużają, kamera przestaje wirować, by w finale powoli zaprezentować panoramę widmowego krajobrazu. Wajda najpierw oddaje intensywność pełnej napięcia sytuacji, by potem z niepokojem oddalić kamerę i dać wybrzmieć symbolicznie filmu. Kluczowym dla filmu elementem jest możliwość postawienia kamery w samym środku tłumu tańczących gości — widzowie/widzki w teatrze nie mogą być tak blisko aktorów ani w pełni poczuć tego, co dzieje się między postaciami. Montaż daje też możliwość stworzenia rzeczywistości symbolicznej w obrębie rzeczywistości „realnej” poprzez zakomponowanie ujęć o innej tonacji kolorystycznej, dziejących się w innej przestrzeni, itp.

III. POMYSŁY NA ĆWICZENIA

PISANIE I CZYTANIE

- Poproś uczniów i uczennice o przeczytanie artykułu Alicji Helman „**Adaptacja — podstawowa technika twórcza kina**”. Porozmawiajcie wspólnie o tym, czym według autorki jest adaptacja, a czym ekranizacja (i czy w ogóle jest sens wprowadzać takie rozróżnienie)? Jakie mity związane z tym pojęciem obala Helman? Jak Wy rozumiecie to pojęcie? Jak w ten artykuł można wpisać film Wajdy? Stwórzcie wspólnie listę „5 mitów o adaptacji”.

PODPOWIEDŹ: W artykule mogą znajdować się słowa, których uczniowie i uczennice nie znają (np. paradigmat, anachroniczny) można zachęcić uczniów/uczennice do sprawdzenia ich w słowniku.

- Poproś uczniów i uczennice o przeczytanie artykułu „**Obok literatury, ale nie-zamiast**” Michała Głowińskiego. Jego lektura ma być podstawą do napisania wypracowania na temat: „Określ, jaki problem podejmuje Michał Głowiński. Zajmij swoje stanowisko, odwołując się do argumentacji zawartej w tekście oraz do znanych Ci przykładów z kultury”.
- Poproś uczniów i uczennice o przeczytanie artykułu „**Obok literatury, ale nie-zamiast**” Michała Głowińskiego. Następnie podziel uczniów na dwie grupy, z których jedna będzie bronić zawartych w nim tez, a druga starała się je obalać. Za punkt wyjścia do dyskusji wyznacz wieńczące artykuł wnioski autora, które brzmią: „filmy opierające się na dziełach literackich mają sens i wartość wówczas, gdy nie chcą ich zastępować. A więc krótko: film obok literatury, nigdy – zamiast literatury”. Jedna z grup powinna bronić idei współistnienia dzieła filmowego i literatury, druga – wykazać samowystarczalność filmu. Zanim uczniowie zaczną debatować, powinni mieć 15 minut na spisanie argumentów za/przeciw, które mogą przygotować w oparciu o treść artykułu.

SŁUCHANIE I MÓWIENIE

- Panna młoda wypowiada w filmie jedno z najsłynniejszych zdań w dramacie Wyspiańskiego: „trza być w butach na weselu!”. Zapytaj uczniów i uczennice: jaka jest etykieta współczesnego polskiego wesela? Co jest wskazane lub pożądane, a czego jako goście lub państwo młodzi nie powinniśmy robić? Które elementy tej etykiety uważacie za zasadne, a które nie? Dlaczego?
- Poproś uczniów i uczennice o obejrzenie zwiastuna do filmu „Wesele” Wojciecha Smarzowskiego z 2002 roku i porozmawiajcie wspólnie o tym, czym różni się wizja Smarzowskiego od wizji Wajdy. Spróbujcie też znaleźć elementy, które łączą obu twórców.

ĆWICZENIA PRAKTYCZNE

- Poproś uczniów i uczennice o przygotowanie w grupach trzyosobowych lub w parach Instagram Stories/relacji na Facebooku z użyciem kadrów z „Wesela” - poproś o wybranie takich, które ich zdaniem najlepiej lub najbardziej atrakcyjnie przedstawiłyby to wesele. Jakie fragmenty i wątki odrzucili? Jakimi komentarzami opatrzyli zdjęcia?

PODPOWIEDŹ: Do wykonania ćwiczenia potrzebne są smartfony lub laptopy z dostępem do darmowej aplikacji graficznej Canva, która umożliwia przygotowanie grafik do Instagram Stories (nie trzeba ich publikować).

- Poproś uczniów/uczennice, by stworzyli listę filmów (polskich i zagranicznych), których głównym motywem jest ślub i/lub wesele. Jak popularny jest to motyw? W jakich gatunkach się go wykorzystuje? Kto jest ich głównym bohaterem/bohaterką? Jakie postaci poza panną młodą i panem młodym się w nich pojawiają?
- Poproś uczniów i uczennice o wybranie jednego kadru z filmu Wajdy, a następnie zamienienie go, z użyciem internetowej aplikacji, w obraz o określonym stylu malarskim. Czy wybrany kadr wygląda dobrze jako obraz? Czy zamienił(a)byś swój kadr na inny, bardziej „malarski”? Który byłby to kadr?

PODPOWIEDŹ: link do strony zmieniającej zdjęcie w obraz: [instapainting.com](https://www.instapainting.com).

Filmoteka Szkolna

ZADANIA AKTYWIZUJĄCE

- Poproś uczniów, by wyszukali w internecie informacji na temat Andrzeja Wajdy i jego inspiracji innymi sztukami. Jakie inne filmy Wajdy zawierają nawiązania do malarstwa? Jakie inne dzieła literackie zaadaptował reżyser? W jakim innym medium poza filmem pracował? Stwórzcie wspólnie portfolio Wajdy jako artysty intermedialnego.

PODPOWIEDŹ: Na portalach filmowych i kulturalnych znajduje się dużo artykułów na temat Andrzeja Wajdy jako reżysera inspirującego się malarstwem oraz zaangażowanego w ekspozycję sztuk wizualnych:

Bartosz Staszczyszyn, „Malarskie cytaty w kinie Andrzeja Wajdy” w portalu culture.pl

Dariusz Chyb, „Inspiracje malarskie w filmach Andrzeja Wajdy” na stronie [Akademii Polskiego Filmu](http://AkademiiPolskiegoFilmu.pl)

Rozmowa Dany Tomczyk-Dolągij i Joanny Majewskiej z Andrzejem Wajdą w portalu niezlasztuka.net

O adaptacjach Andrzeja Wajdy oraz jego działalności w teatrze można przeczytać w artykule w portalu culture.pl. Zbiór realizowanych przez reżysera spektakli Teatru Telewizji można znaleźć na stronie wajda.pl.

Warto wydrukować lub udostępnić uczniom/uczennicom te źródła, które mogą stanowić punkt wyjścia dla analizy twórczości Andrzeja Wajdy jako artysty intermedialnego.

- Podziel uczniów na pary lub grupy trzyosobowe. Poproś, by wybrali jedną scenę „Wesela” Wyspiańskiego (lub jej fragment) i przepisali dialogi w niej zawarte na współczesny język, a następnie odegrali przed resztą przepisaną scenę. Jak zmiana języka wpływa na odbiór sceny? Zaznacz, że w pracy można uwzględnić slang/gwarę/język internetu. Na końcu zadaj pytania: gdzie taka scena mogłaby rozegrać się współcześnie? Między jakimi ludźmi? W jakim miejscu?
- Poproś uczniów i uczennice, aby wyszukali informacji o teatralnych wystawieniach „Wesela”. Jakie różnice między wystawieniami można zauważyć? Jakie estetyki/poetyki są przyjęte przez ich twórców/twórczynie? Na co zwracają oni uwagę adaptując dramat Wyspiańskiego?

KSZTAŁCENIE WIELOKIERUNKOWE

- Podziel uczniów na cztero- lub pięcioosobowe grupy i poproś, by przenieśli historię opowiedzianą przez Wajdę i Wyspiańskiego do innego kraju (np. USA, Brazylii, Japonii, Wielkiej Brytanii, Egiptu, Indii itd.) i spisali swoje uwagi. Które elementy filmu/sztuki trzeba zmienić, by dostosować je do lokalnego kontekstu? Jakie problemy mają społeczności z innych krajów? Jakie konflikty je rozdzierają? Jak wygląda obyczaj ślubu w tych krajach?

PODPOWIEDŹ: Uczniowie i uczennice mogą korzystać z Internetu w celu wyszukiwania informacji na temat ślubów/wesel w innych krajach.

- Poproś uczniów, by określili czas powstania dramatu Wyspiańskiego i filmu Wajdy. Porównajcie wspólnie sytuację historyczną Polski z czasów premiery tych dzieł i spróbujcie wskazać na te elementy filmu i sztuki, które na tę sytuację bezpośrednio wskazują.
- Przeprowadź wśród uczniów/uczennic burzę mózgów nad obecnością formacji Młodej Polski w kulturze powojennej. Poproś, aby wskazali cechy tej formacji (podejmowane tematy, elementy poetyki itp.) i zapisz je na tablicy. Następnie zapytaj: w jakim stopniu Młoda Polska jest obecna we współczesnej Polsce? Jak jej elementy można dostrzec w kulturze i w jakich dziełach? Na ile twórczość artystów Młodej Polski może być zrozumiała poza granicami Polski? Punkt wyjścia mogą stanowić nowe wystawienia „Wesela”, których fragmenty są dostępne w internecie: „Veselka”, reż. [Břetislav Rychlík](#), „Wesele”, reż. [Radosław Rychcik](#), (opis spektaklu na [stronie Teatru Śląskiego](#)).

Wykorzystano format analiz filmoznawczych przygotowany na podstawie opracowań British Film Institute.

Organizatorzy:

